

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛОВДИВ
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

ПРОГРАМА

ПО

ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ И ТОКСИКОЛОГИЯ

Приета от Катедрен съвет с протокол № 39/30.01.2020г.

Утвърдена от Факултетен съвет с Протокол № 5 от 08.07.2020г.

ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ И ТОКСИКОЛОГИЯ

УЧЕБЕН ПЛАН

Дисциплина	Изпит в семестър	Часове				Часове по години и семестър
		Всичко	Лекции	Упражнения	Кредит	III
Професионални заболявания и токсикология	VI					VI
		45	15	30	2,0	1/2

Наименование на дисциплината:

„Професионални заболявания и токсикология”

Вид на дисциплината съгласно ЕДИ:

Задължителна

Ниво на обучение:

Магистър /М/

Форми на обучение:

Лекции, упражнения, самоподготовка.

Курс на обучение:

3 курс

Продължителност на обучение:

Един семестър

Хорариум:

15 часа лекции, 30 часа упражнения

Помощни средства за преподаване:

Мултимедийни продукти; аудио-визуални материали; автентични материали, постери, истории на заболявания, проекти, таблици, диаграми и други невербални нагледни средства, съответстващи на целите на лекциите и упражненията; дискусии; демонстрации на клинични случаи и диагностични методи и средства; клинични данни и параклинични изследвания за диагноза и интерпретация; терапевтични средства и схеми по нозологични единици; нормативни документи по професионални болести, свързани с разкриване на процедура за признаване на професионален характер на заболяване, с критериите за професионална диагноза на заболяванията, списък на професионалните заболявания и пр.; практически ситуационни задачи; справочни

материали за развиване на умения у студентите за индивидуална работа; тематични реферати; профилактични програми.

Форми на оценяване:

Текущо оценяване, решаване на тестове, изработване на реферат.

Формиране на оценката:

Формира се средна текуща оценка за всеки семестър.

Аспекти при формиране на оценката:

Участие в дискусии, решаване на тестове, изработване на реферат.

Семестриален изпит:

Да /входящ тест, писмен и устен изпит/.

Държавен изпит:

Не.

Водещи преподаватели:

Хабилитирани преподаватели от Секция по професионални заболявания и токсикология.

Катедра:

Втора катедра по вътрешни болести

АНОТАЦИЯ

Дисциплината „Професионални заболявания и токсикология” дава възможност за: придобиване на познания относно етиологичните рискови фактори на работната среда и трудовия процес (физични, химични, биомеханични, биологични, прахове, влакна, аерозоли, газове, дим и пари) и битови токсични нокси (лекарствени средства, промишлени и битови отрови, препарати за растителна защита използвани в селското стопанство, технически течности, токсични газове, биологични отрови от растения и животни, наркотици) и обстоятелствата, при които могат да възникнат; осведоменост за патофизиологичните механизми, които обуславят професионалните болести и битовите интоксикации; познаване на типичните клинични прояви при въздействие на професионални рискови фактори и ксенобиотици върху организма на човека; усвояване на умения за диагностика и лечение, на методите за разпознаване на отравянията и първата медицинска помощ при отравяне, специализирана чрез специфични детоксични и антидотни лечебни техники; познаване на критериите за диагностика на професионален характер на болестите, разкриване на процедура за регламентиране на професионална болест; осведоменост относно експертизата на професионалните болести; превантивни мероприятия.

ОСНОВНИ ЗАДАЧИ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Придобиване и усвояване на знания и умения за диагностика и адекватно поведение при болни със суспектна професионална болест или остро отравяне с ксенобиотици:

- усвояване на особеностите при снемане на професионална и токсикологична анамнеза и физикален статус;
- обективизиране на професионалните рискове: интерпретиране на производствената характеристика, протоколите за разследване на работната среда и други документи относно професионалната експозиция;
- формиране на работна диагноза и диференциална диагноза;
- назначаване на основни и специфични изследвания;
- клинична оценка – интерпретация на данните от лабораторни и инструментални изследвания, изграждане на специфични и неспецифични синдромокомплекси, диференциална диагноза, както и придобиване на умение за правилен терапевтичен подход;
- поведение при първа медицинска, ранна специализирана помощ, лечение;
- запознаване с нормативните документи, свързани с професионалните болести, и умения да си служат с тях;
- познаване на разликите между професионална болест, трудова злополука и свързана с труда болест;
- знания относно принципите за диагностика на професионалните болести и критериите за оценка на професионална обусловеност на заболяванията;
- познания върху принципите на експертизата на професионалните болести;
- изготвяне на документация с токсикологична или профпатологична специфика;
- прилагане на всички съвременни форми, методи и средства за първична (предотвратяване на възникването на професионално заболяване), вторична (ранно откриване на професионално заболяване) и третична (отстраняване на дълготрайните ефекти на професионалното заболяване и подобряване на прогнозата за пациента) профилактика като съвкупност от медицински и немедицински мероприятия за постигане на по-добро здраве и качество на живот чрез изолиране на рисковите фактори (преморбидна профилактика), предотвратяване на заболяванията и намаляване на техните последици.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

След приключване на обучението студентите трябва да:

- познават нормативните документи, свързани с професионалните болести и умения да си служат с тях;
- са усвоили знания относно най-често срещаните професионални болести, трудови злополуки и свързани с труда заболявания и поведението при тях;
- са придобили професионални познания относно острата и хронична химическа травма и начина на действие при такава патология;
- притежават знания относно принципите на профилактика и експертиза на тези увреждания.

ПРОГРАМА ЗА ЛЕКЦИИ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ

III курс, VI семестър

№	ТЕМА	ЧАСОВЕ	ДАТА
1.	Въведение в професионалната патология. Нормативна уредба по администриране на професионалните болести в Република България. Определение за професионално заболяване, класификация, списък на професионалните болести. Основни принципи на диагностика, лечение, експертиза и медицинска профилактика.	2 ч.	
2.	Професионални увреждания от пластмаси. Професионални увреждания от метали – олово, живак, кадмий, манган, хром, никел, арсен. Абсорбция, метаболизъм, екскреция, патогенеза, особености в клиничната картина на хроничните професионални интоксикации, ранна диагноза, диференциална диагноза, лечение. Принципи на антидотната терапия.	2 ч.	
3.	Хронични професионални интоксикации с органични разтворители - бензин, бензен, amino - и нитропроизводни на бензена - клиника, диагностика, експозиционни тестове, лечение. Професионални отравяния с газообразни химически съединения - хлорни, серни, азотни, флуорни и СО. Интоксикации с пестициди - класификация, патогенеза, клиника, лечение, профилактика.	2 ч.	
4.	Професионални заболявания на нервната (радикуло-, моно- и полиневропатии, енцефалопатии) и мускулно-скелетната (епикондилит, тендомиоза, болест на дъо Кервен, тендовагинит, периартрит, костно-ставни увреждания) система	2 ч.	
5.	Вибрационна болест – определение, етиология, патогенеза, класификация. Клинична картина и особености в протичането на ВБ от общо и ВБ от локално вибровъздействие. Критерии за диагноза. Диференциална диагноза, принципи на лечение и медицинска експертиза на пациенти с Вибрационна болест.	2 ч.	
6.	Пневмокониози – класификация, етиология, патогенеза. Силикоза, силикатози – азбестоза, талкоза, каолиноза, въглищна пневмокониоза - клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза. Професионални неоплазми	2 ч.	
7.	Професионални алергични заболявания. Професионална бронхиална астма. Бисиноза. Хиперсензитивен пневмонит. Професионални кожни болести - етиология, патогенеза, критерии за диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.	2 ч.	

8.	Професионални болести на слуха, вестибуларния и зрителния анализатор, горните дихателни пътища. Професионални болести от биологични фактори.	1 ч.	

ОБЩО : 15 лекционни часа

ПРОГРАМА ЗА УПРАЖНЕНИЯ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ

III курс, VI семестър

№	Т Е М А	ЧАСОВЕ	Д А Т А
1.	Основи на професионалната патология. Определение, класификация, списък на професионалните болести. Основни принципи на диагностика, лечение, експертиза и медицинска профилактика.	2 ч.	
2.	Професионални интоксикации с метали – диагностични принципи и критерии, трудово-експертна оценка.	2 ч.	
3.	Професионални увреждания от пластмаси.	2 ч.	
4.	Пневмокониози – определение, класификация. Силикоза. Силикатози.	2 ч.	
5.	Професионални алергични заболявания – етиология, критерии за диагностика, лечение, експертиза. Хронични професионални бронхити – класификация, етиопатогенеза, диагностика, критерии за професионална диагноза, лечение, експертиза.	2ч.	
6.	Професионални заболявания на нервната и мускулно-скелетната система.	2 ч.	
7.	Вибрационна болест от локално и/или от общо вибровъздействие. Принципи и методи в диагностиката на професионалните заболявания от вибрации и биомеханични фактори.	3 ч.	

ОБЩО : 15 ч.

ПРОГРАМА ЗА УПРАЖНЕНИЯ ПО КЛИНИЧНА ТОКСИКОЛОГИЯ

III курс, VI семестър

№	ТЕМА	ЧАСОВЕ	ДАТА
1.	Организация и структура на токсикологичната помощ в България. Етиология, епидемиология, класификация на отравянията. Основни термини и понятия в клиничната токсикология. Токсоалергичен (анафилактичен) шок.	3 ч.	
2.	Патогенеза, диагностика, принципи и методи на лечение на остро отравяне. Единна терапевтична схема.	2 ч.	
3.	Остро отравяне с невротропни медикаменти (бензодиазепини, барбитурати, невролептици, антидепресанти) – особености на церебрално-депресивния синдром, клинично протичане, критерии за диагноза, диференциална диагноза. Принципи и методи на лечение.	2 ч.	
4.	Остри отравяния с наркотични аналгетици-класификация, патогенеза, клинични синдроми, критерии за диагноза и лечение. Остри отравяния с антипиретици (аспирин, парацетамол), с антихипертензивни медикаменти и сърдечни глюкозиди.	2 ч.	
5.	Остри отравяния с пестициди (Фосфороорганични, Хлорорганични, Карбамати и Дитиокарбамати, Пиретроиди). Остро отравяне с неорганични киселини и основи. Особености в патогенезата, клиничната картина и протичане. Критерии за диагноза. Ранни и късни усложнения. Първа медицинска помощ и животоспасяващи мероприятия. Принципи и методи на лечение.	2 ч.	
6.	Отравяне с биологични отрови – змийска отрова, членестоноги, гъби. Диагноза, особености на клиничната картина при фалоедна гъбна интоксикация, спешна доболнична медицинска помощ, лечение в стационара.	2 ч.	
7.	Остри отравяния с алкохоли (етилов, метилов, етиленгликол). Патогенеза на отравянията с моно-и поливалентни алкохоли. Особености в клиничната картина и протичане. Фактори, обуславящи високият риск от фатален изход при този тип интоксикации. Общи и специфични клинични синдроми и симптоми. Диагностични критерии. Диференциална диагноза. Принципи и методи на лечение.	2ч.	

ОБЩО : 15 ч.

ЛЕКЦИИ – ТЕЗИСИ

ЛЕКЦИЯ № 1 – 2 часа

ВЪВЕДЕНИЕ В ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПАТОЛОГИЯ

1. Нормативна уредба по администриране на професионалните болести в Република България
2. Определение съгласно Наредба за реда за съобщаване, регистриране, потвърждаване, обжалване и отчитане на професионалните болести (ПМС № 168 от 11.07.2008 г., обн. ДВ. бр. 65 от 22.07.2008 г.).
3. Класификация на професионалните болести.
4. Списък на професионалните болести (приложение към член единствен на ПМС № 175 от 16.07.2008 г., обн. ДВ, бр. 66 от 25.07.2008 г.).
5. Основни принципи на диагностика, лечение, експертиза.
6. Парапрофесионални заболявания.
7. Профилактика на професионалните болести и увреждания.

ЛЕКЦИЯ № 2 – 2 часа

ПРОФЕСИОНАЛНИ УВРЕЖДЕНИЯ ОТ МЕТАЛИ- 1ЧАС

Основни понятия в общата токсикология:

- отрова
- отравяне
- токсичност
- доза
- критичен ефект
- материална и функционална кумулация
- остра и хронична интоксикация
- привикване
- отдалечени ефекти
- алергичен ефект
- идиосинкразия

Токсична агресия:

- локални токсични прояви
- общотоксични процеси

Увреждащи механизми и явления.

Естествена (физиологична) детоксична защита:

- токсикокинетика
- спонтанна механична детоксикация
- метаболитна детоксикация – метаболизъм, екскреция

Професионални отравяния с олово (хроничен сатурнизъм), живак (хроничен меркуриализъм), манган, кадмий, хром, никел, арсен:

- абсорбция, метаболизъм, екскреция

- етиология и патогенеза
- особености в клиничната картина и протичането на хроничните професионални интоксикации
- диагностика
- лечение
- медицинска експертиза и профилактика

ПРОФЕСИОНАЛНИ УВРЕЖДАНЯ ОТ ПЛАСТМАСИ - 1 ЧАС

- определение, класификация
- патогенеза
- клиника на най-често срещаните в практиката интоксикации с :
етилен
стирен
винилцианид
метилметакрилат
винилхлорид – токсичност в условията на остра и продължителна експозиция
изоцианати
- винилхлоридна болест – същност, патогенеза, особености в клиничната картина, диагностиката и лечението
- общи принципи на диагностика и лечение на професионалните интоксикации с мономери на синтетични смоли и пластамаси
- медицинска експертиза и профилактика

ЛЕКЦИЯ № 3 – 2 часа

ПРОФЕСИОНАЛНИ ХРОНИЧНИ ИНТОКСИКАЦИИ С ОРГАНИЧНИ РАЗТВОРИТЕЛИ, ГАЗООБРАЗНИ ХИМИЧЕСКИ СЪЕДИНЕНИЯ, ПЕСТИЦИДИ

1. Професионални отравяния с органични разтворители - бензин, бензен, амино- и нитропроизводни на бензена:
  - 1.1. етиология и патогенеза
  - 1.2. клиника
  - 1.3. диагностика, експозиционни тестове
  - 1.4. лечение
  - 1.5. медицинска експертиза и профилактика.
2. Професионални увреждания от киселини и основи.
  - 2.1. етиология и патогенеза
  - 2.2. клиника
  - 2.3. диагностика и диференциална диагноза
  - 2.4. лечение
  - 2.5. медицинска експертиза и профилактика
3. Професионални увреждания от дразнещи пари и газове:
  - 3.1. етиология и патогенеза

- 3.2. клиника
- 3.3. диагностика
- 3.4. лечение
- 3.5. медицинска експертиза и профилактика
4. Интоксикации с пестициди - класификация, патогенеза, клиника, лечение, профилактика.
  - 4.1. класификация
  - 4.2. патогенеза
  - 4.3. клиника
  - 4.4. диагностика
  - 4.5. лечение и медицинска експертиза

ЛЕКЦИЯ № 4 – 2 часа

ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА НЕРВНАТА И МУСКУЛНО-СКЕЛЕТНАТА СИСТЕМА

1. Професионални болести на периферната нервна система: радикулити, мононевропатии, полиневропатии - етиология, патогенеза, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
2. Професионални болести на централната нервна система: церебрастения, енцефалопатия – етиология, патогенеза, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
3. Професионални болести на мускулно-скелетната система: тендомиоза, епикондилит, тендовагинит, периартрит, артроза, остеопороза - етиология, патогенеза, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
4. Профилактика на професионалните болести на нервната и мускулно-скелетната система.

ЛЕКЦИЯ № 5 – 2 часа

ВИБРАЦИОННА БОЛЕСТ

1. Определение
2. Класификация
3. Етиология
4. Патогенеза
5. Клинична картина и особености в протичането на ВБ от локално и ВБ от общо вибровъздействие
6. Критерии за диагноза
7. Диференциална диагноза :
  - между двете форми на ВБ
  - на ВБ с други заболявания сходни по клинична картина и протичане
8. Принципи на лечение
9. Медицинска експертиза и профилактика

ЛЕКЦИЯ № 6 – 2 часа

ПНЕВМОКОНИОЗИ. ПРОФЕСИОНАЛНИ НЕОПЛАЗМИ

1. Класификация на пневмокониозите.
2. Силикоза – етиология, патогенеза, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза, профилактика.
3. Силикатози – азбестоза, талкоза, каолиноза: етиология, патогенеза, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза, профилактика.
4. Въглищна пневмокониоза – етиология, патогенеза, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза, профилактика.
5. Професионални неоплазми
  - етиология и патогенеза
  - клиника
  - диагностика
  - лечение
  - медицинска експертиза и профилактика

ЛЕКЦИЯ № 7 – 2 часа

ПРОФЕСИОНАЛНИ АЛЕРГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ. ПРОФЕСИОНАЛНИ КОЖНИ БОЛЕСТИ

1. Класификация на професионалните алергични заболявания.
2. Професионални алергични болести на белите дробове.
  - 2.1.Професионална бронхиална астма – етиология, патогенеза, критерии за диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
  - 2.2.Бисиноза - етиология, патогенеза, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
  - 2.3.Хиперсензитивен пневмонит - етиология, патогенеза, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
3. Професионални алергични болести на горните дихателни пътища - етиология, патогенеза, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
4. Професионални алергични болести на кожата: дерматит, екзема - етиология, патогенеза, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
6. Професионални алергични болести на зрителния анализатор - етиология, патогенеза, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
7. Профилактика на професионалните алергични заболявания.

8. Професионални кожни болести.

ЛЕКЦИЯ № 8 – 1 час

ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ НА СЛУХА, ВЕСТИБУЛАРНИЯ И ЗРИТЕЛНИЯ АНАЛИЗАТОР И ГОРНИТЕ ДИХАТЕЛНИ ПЪТИЩА. ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ ОТ БИОЛОГИЧНИ ФАКТОРИ.

1. Професионални слухови увреждания:

- етиология и патогенеза
- клиника
- диагноза
- лечение
- медицинска експертиза
- профилактика

2. Професионални вестибулопатии:

- етиология
- клинична характеристика
- диагноза
- лечение и профилактика

3. Професионални очни болести.

4. Професионални болести на горните дихателни пътища:

- етиология
- клинични прояви
- лечение и профилактика

5. Професионални болести от инфекциозни биологични агенти – критерии за професионална диагноза.

У П Р А Ж Н Е Н И Я – Т Е З И С И

ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

УПРАЖНЕНИЕ № 1 – 2 часа

ОСНОВИ НА ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПАТОЛОГИЯ - УВОДНО УПРАЖНЕНИЕ

1. Определение за професионална болест и трудова злополука.
2. Класификации.
3. Снемане на професионална анамнеза и анализ на данните от професиограмата.
4. Запознаване на студентите с основните нормативни документи в профпатологията:
  - административна процедура за регламентиране на професионална болест;
  - трудова злополука, разлики между професионална болест и трудова злополука;

- специфични юридически последици при потвърждаване на професионална болест;
  - Наредба за реда за съобщаване, регистриране, потвърждаване, обжалване и отчитане на професионалните болести;
  - Списък на професионалните болести.
5. Критерии за диагностика и оценка на професионалните болести.
  6. Основни принципи на лечение, експертиза и медицинска профилактика.

УПРАЖНЕНИЕ № 2 – 2 часа

ПРОФЕСИОНАЛНИ ИНТОКСИКАЦИИ

1. Запознаване на студентите с най-често срещаните в практиката професионални интоксикации, етиология, патогенеза, клинична картина, органотропност, специфика на токсичното въздействие, принципи и критерии в диагностиката и трудово-експертната оценка на пациенти с професионални интоксикации, лечение:
  - оловно отравяне;
  - отравяне с живак и органични и неорганични живачни съединения;
  - отравяне с кадмий;
  - отравяне с манган;
  - отравяния с арсен, мед, цинк, никел и хром /токсични ефекти, канцерогенен риск/;
  - отравяне с органични разтворители.
2. Лабораторни констелации при хроничните професионални отравяния.
3. Представяне и обсъждане на клинични случаи.
4. Индивидуална работа с пациенти.

УПРАЖНЕНИЕ № 3 – 2 часа

ПРОФЕСИОНАЛНИ УВРЕЖДАНЯ ОТ ПЛАСТМАСИ

1. Определение, класификация.
2. Най-често срещани в практиката интоксикации с пластмаси – специфика на токсично въздействие, клинична картина, диагностика, лечение, трудово-експертна оценка, канцерогенен риск:
  - етилен
  - стирен
  - метилметакрилат
  - акрилонитрил
  - изоцианати
3. Винилхлорид:
  - особености на острото и хронично токсично въздействие, канцерогенен риск;

- винилхлоридна болест – клинична картина, диагностични критерии, лечение, трудово-експертна оценка.

5. Индивидуална работа с пациенти, дискусии.

УПРАЖНЕНИЕ № 4 – 2 часа

ПНЕВМОКОНИОЗИ

1. Определение, класификации.
2. Патогенеза.
3. Силикоза – определение, етиология, патогенеза, клинично-рентгено-морфологична и класификация по ILO, клинична картина, особени форми на силикоза, критерии за диагноза, диференциална диагноза, лечение, трудово-експертна оценка.
Представяне и обсъждане на клинични случаи. Демонстрация на образни белодробни изследвания при болни със силикоза.
4. Силикатози – определение, класификация.
  - Азбест обусловени професионални увреждания – класификация.
Клинична картина, диагностика, диференциална диагноза, лечение и трудово-експертна оценка на белодробната азбестоза.
Азбестът като канцероген.
  - Талкоза
5. Въглищна пневмокониоза – определение, етиология, патогенеза, форми, клинична картина, диагноза, лечение, трудово-експертна оценка.
6. Индивидуална работа с пациенти, дискусии.

УПРАЖНЕНИЕ № 5 – 2 часа

ПРОФЕСИОНАЛНИ АЛЕРГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ. ПРОФЕСИОНАЛНИ БРОНХИТИ

1. Класификация на професионалните алергични заболявания.
2. Професионална бронхиална астма:
  - дефиниция, етиология, патогенеза, класификация;
  - клинична картина;
  - основни критерии за диагностика и оценка професионалната етиология на астмата;
  - лечение, трудово-експертна оценка;
  - представяне и обсъждане на клинични случаи с професионална бронхиална астма.
3. Ринити – определение, етиология, патогенеза, класификация и форми по ARIA, клинична картина, критерии за диагностика и оценка професионалната етиология на ринита, принципи на лечение,

фармакотерапия, специфична имунотерапия, трудово-експертна оценка. Представяне и обсъждане на клинични случаи.

4. Конюнктивити.
5. Контактен алергичен дерматит - определение, етиология, патогенеза, клинична картина, критерии за диагностика, лечение и трудово-експертна оценка.
6. Професионален хроничен бронхит - определение, етиология, патогенеза, класификация.
7. Особенности в клиничната картина и протичането на отделните форми на професионален бронхит.
8. Основни критерии за оценка професионалния характер на хроничния бронхит.
9. Диференциална диагноза, лечение, трудово-експертна оценка на професионалния хроничен бронхит.
10. Представяне и обсъждане на клинични случаи.

УПРАЖНЕНИЕ № 6 – 2 часа

ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА НЕРВНАТА И МУСКУЛНО-СКЕЛЕТНАТА СИСТЕМА.

1. Професионални болести на периферната нервна система: радикулити, моновневропатии, полиневропатии - етиология, патогенеза, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
Вегетативна полиневропатия на горните крайници:
  - определение;
  - рискови групи и фактори;
  - патогенеза;
  - клинична класификация;
  - особености в клиничната картина и в протичане на заболяванията;
  - диагностични критерии;
  - лечение, трудово-експертна оценка;
  - представяне и обсъждане на клинични случаи.
2. Професионални болести на централната нервна система: церебрастения, енцефалопатия – етиология, патогенеза, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
3. Професионални болести на мускулно-скелетната система: тендомиоза, епикондилит, периартрит, артроза, остеопороза - етиология, патогенеза, диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
4. Профилактика на професионалните болести на нервната и мускулно-скелетната система.

УПРАЖНЕНИЕ № 7 – 3 часа

ВИБРАЦИОННА БОЛЕСТ. ПРИНЦИПИ И МЕТОДИ В ДИАГНОСТИКАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ ОТ ВИБРОВЪЗДЕЙСТВИЕ И БИОМЕХАНИЧНИ РИСКОВИ ФАКТОРИ

1. Определение, рискови групи и фактори, клинична класификация, патогенеза.
2. Клинична картина на вибрационната болест от локално вибровъздействие.
3. Клинична картина на вибрационната болест от общо вибровъздействие.
4. Критерии за диагноза, диференциална диагноза между двете форми на вибрационна болест и с други заболявания.
5. Лечение, трудово-експертна оценка.
6. Представяне и обсъждане на пациенти с вибрационна болест.
7. Най-често използвани в практиката методи за диагностика на професионални болести от вибровъздействие и пренапрежение на опорно-двигателния апарат и перифернонервната система.
8. Образна диагностика – рентгенова и КТ, показания, информативност, диагностична стойност.
9. Дистална доплерова сонография, ангиография на горните крайници.
10. Запознаване на студентите със следните методики:
  - студов провокационен тест на крайниците;
  - палестезиометрия;
  - реодермометрия;
  - алтернираща динамометрия;
  - капиляроскопия.Показания, техника на извършване, интерпретация на резултатите при конкретни пациенти.

КЛИНИЧНА ТОКСИКОЛОГИЯ

УПРАЖНЕНИЕ № 1 – 3 часа

ОРГАНИЗАЦИЯ И СТРУКТУРА НА ТОКСИКОЛОГИЧНАТА ПОМОЩ В БЪЛГАРИЯ. ЕТИОЛОГИЯ, ЕПИДЕМИОЛОГИЯ, КЛАСИФИКАЦИЯ НА ОТРАВЯНИЯТА. ОСНОВНИ ТЕРМИНИ И ПОНЯТИЯ В КЛИНИЧНАТА ТОКСИКОЛОГИЯ. ТОКСОАЛЕРГИЧЕН (АНАФИЛАКТИЧЕН ШОК).

1. Организация на доболнична токсикологична помощ в България.
2. Организация и структура на болничната токсикологична помощ. Състав, структура и функции на Регионален токсикологичен център.
3. Основни понятия в клиничната токсикология
4. Спешни мероприятия при остро екзогенно отравяне.
5. Токсоалергичен шок :

- определение
- етиология
- патогенеза
- клинична картина
- особености в клиничното протичане на различните форми на анафилактичния шок
- фудроянтна /мълниеносна/ форма на анафилактичния шок – особености
- критерии за диагноза
- диференциална диагноза
- принципи и методи на лечение

УПРАЖНЕНИЕ № 2 – 2 часа

ПАТОГЕНЕЗА, ДИАГНОСТИКА, ПРИНЦИПИ И МЕТОДИ НА ЛЕЧЕНИЕ НА ОСТРОТО ОТРАВЯНЕ. ЕДИННА ТЕРАПЕВТИЧНА СХЕМА

- 2.1 Патогенеза на отравянията – токсикокинетика и токсикодинамика.
- 2.2. Стадии на токсикокинетиката :
  - начален
  - хематогенен
  - органоцелуларен
  - стадий на елиминация
- 2.3. Клинично значение на всеки един от стадията при оценка тежестта на интоксикацията и избор на депурационно-детоксичен метод
- 2.4. Принципи на диагностиката на острите екзогенни интоксикации-роля на токсикологичната анамнеза, клиничната картина и параклиничните методи.
- 2.5. Същност и значение на токсико-химичния анализ в диагностиката на отравянията.
- 2.6. Животоспасяващи мероприятия и детоксични процедури – демонстрация на техники, запознаване с апаратурата и медицинската документация на пациенти с остри отравяния.
- 2.7. Методи за почистване на входната врата от отровата. Стомашна промивка - същност на манипулацията, показания и противопоказания, начин на извършване - демонстрация при пациенти
- 2.8. Методи за почистване на кръвта от отровата : форсирана диуреза, извънбъбречни методи за хемодепурация, обменно кръвопреливане
- 2.9. Антидотна дезинтоксикация – определение за антидот, класификация на антидотните средства по механизъм на действие, място на антидотите в единната терапевтична схема за лечение на острите отравяния, най-често използвани в токсикологичната практика антидоти
- 2.10. Диагностично-терапевтични алгоритми при различни типове интоксикации

УПРАЖНЕНИЕ № 3 – 2 часа

ОСТРО ОТРАВЯНЕ С НЕВРОТРОПНИ МЕДИКАМЕНТИ (БЕНЗОДИАЗЕПИНИ, БАРБИТУРАТИ, НЕВРОЛЕПТИЦИ, АНТИДЕПРЕСАНТИ)

- 3.1. Показания за назначаването им в клиничната практика, общи и специфични за всяка една от посочените групи медикаменти клинични прояви, критерии за диагноза на ОО
- 3.2. Особености в клиничната картина на отравянето с бензодиазепини, съдържание и клинични прояви на малкомозъчния (церебеларен синдром)

- 3.3. Особенности в клиничното протичане на интоксикациите с барбитурати, барбитурова кома – класификация по тежестта на церебродепресивния синдром, клинични синдроми при остро барбитурово отравяне
- 3.4. Остри отравяния с невролептици - класификация, патогенеза, клинични симптоми
- 3.5. Патогенеза, клиника, диагноза и лечение на ОО с антидепресанти
- 3.6. Основни лечебни мерки в стационара при отравяне с невротропни медикаменти.

УПРАЖНЕНИЕ № 4 – 2 часа

ОСТРИ ОТРАВЯНИЯ С НАРКОТИЧНИ АНАЛГЕТИЦИ – КЛАСИФИКАЦИЯ, ПАТОГЕНЕЗА, КЛИНИЧНИ СИНДРОМИ, КРИТЕРИИ ЗА ДИАГНОЗА И ЛЕЧЕНИЕ

ОСТРИ ОТРАВЯНИЯ С АНТИПИРЕТИЦИ(АСПИРИН, ПАРАЦЕТАМОЛ), С АНТИХИПЕРТЕНЗИВНИ МЕДИКАМЕНТИ И СЪРДЕЧНИ ГЛЮКОЗИДИ

- 4.1. Класификация на опиоидните аналгетици
  - 4.2. Патогенеза на интоксикациите
  - 4.3. Клинична картина – основни клинични синдроми и симптоми
  - 4.4. Критерии за диагноза-анамнестични, клинични и параклинични
  - 4.5. Усложнения на острите опиоидни интоксикации – състояния създаващи висок риск от фатален изход
  - 4.6. Принципи и методи на лечение на ОО. Антидотна терапия
  - 4.7. Механизми на създаване на хероиновата зависимост. Клиника и лечение на абстинентния синдром
  - 4.8. Остри отравяния с аспирин и парацетамол- патогенеза, клинична картина, диагностични критерии, лечение
  - 4.9. Остри отравяния с антихипертензивни медикаменти – класификация, патогенеза на отравянето, клинична картина, диагностика, лечебни методи и средства
  - 4.10. Интоксикации с дигиталисови глюкозиди – остри и хронични
- Класификация на СГ. Показания за използване на СГ в клиничната практика. Патогенеза на отравянето. Специфична кардиотоксичност на дигиталиса. Клинични синдроми при остро отравяне. Състояния обуславящи високия риск от фатален изход при тези интоксикации. Особенности в протичането на хроничните дигиталисови интоксикации. Критерии за диагноза. Диференциална диагноза. Принципи и методи на лечение на острите и хронични отравяния.

УПРАЖНЕНИЕ № 5 – 2 часа

ОСТРО ОТРАВЯНЕ С ПЕСТИЦИДИ, КИСЕЛИНИ И ОСНОВИ

- 5.1. Остро отравяне с пестициди - 1 ч.
  - Отравяния с Фосforoорганични пестициди : класификация, особености в химическата структура, патогенезата и клиничното протичане на отравянията. Водещи клинични синдроми. Критерии за диагноза. Усложнения с висок риск от фатален изход. Диференциална диагноза. Принципи на лечение на ОО с ФОС. Място на антидотната дезинтоксикация в комплексната терапия на отравянето.
  - Отравяния с Хлорорганични пестициди : класификация, особености в химическата структура, патогенезата и клиничното протичане на отравянията. Водещи клинични синдроми. Критерии за диагноза. Диференциална диагноза. Лечение на ОО с ХОС.

- Отравяния с Карбамати и Дитиокарбамати : особености в патогенезата и клиничното протичане на отравянията. Водещи клинични симптоми. Критерии за диагноза. Диференциална диагноза. Лечение.
- Отравяния с Пиретроиди : особености в патогенезата и клиничната картина. Критерии за диагноза. Диференциална диагноза. Лечение.

5.2 Остро отравяне с киселини и основи - 1 ч.

- особености в клиниката и протичането на ОО с неорганични киселини, критерии за диагноза, ранни и късни усложнения, принципи на лечение;
- особености в клиниката и протичането на ОО с неорганични основи, диагностични критерии, усложнения, принципи на лечение.

УПРАЖНЕНИЕ № 6 – 2 часа

ОТРАВЯНЕ С БИОЛОГИЧНИ ОТРОВИ – ЗМИЙСКА ОТРОВА, ЧЛЕНЕСТОНОГИ, ГЪБИ

- 6.1 Актуална епидемиология
- 6.2. Фалойдно гъбно отравяне – етиология, патогенеза, особености в клиничната картина, критерии за диагноза и диференциална диагноза
- 6.3. Принципи и методи на лечението при фалойдните интоксикации
- 6.4. Разглеждане и обсъждане на клинични случаи. Интерпретация на резултатите от параклиничните изследвания при пациенти с фалойдно гъбно отравяне
Лабораторна констелация при този тип отравяния. Фактори обуславящи високия риск от фатален изход при фалойдното гъбно отравяне.
- 6.5. Отравяния от отровни змии – видове, патогенеза, особености в клиничната картина и протичане, критерии за диагноза
- 6.6. Принципи и методи на доболничното и болнично лечение при този тип интоксикации.

УПРАЖНЕНИЕ № 7 – 2 часа

ОСТРИ ОТРАВЯНИЯ С АЛКОХОЛИ (ЕТИЛОВ, МЕТИЛОВ, ЕТИЛЕНГЛИКОЛ)

- 7.1. Токсико-химична характеристика на алкохолите
- 7.2. Особености в патогенезата и клиничната картина на острите интоксикации с етилов алкохол
- 7.3. Особености в патогенезата и клиничната картина на острите интоксикации с метилов алкохол
- 7.4. Особености в патогенезата и клиничната картина при остри отравяния с антифриз
- 7.5. Водещи клинични синдроми при отравянията с моно - (етанол, метанол) и поливалентни (етиленгликол) алкохоли
- 7.6. Фактори,обуславящи високият риск от фатален изход при този тип интоксикации.
- 7.7. Общи и специфични клинични синдроми и симптоми
- 7.8. Диагностични критерии,Диференциална диагноза
- 7.9. Принципи и методи на лечение. Антидоти

ТЕМИ ЗА РЕФЕРАТИ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ

1. Професионални увреждания при интоксикация с олово.
2. Увреждания при професионална интоксикация с живак.
3. Увреждания при професионална интоксикация с манган и кадмий.
4. Професионални интоксикации с органични разтворители.
5. Професионални интоксикации с киселини и основи.
6. Увреждания при професионално въздействие на физични рискови фактори на работната среда и трудовия процес.
7. Професионални алергични заболявания.
8. Професионални болести от статично и динамично физическо натоварване и микротравма.
9. Професионални пневмокониози.
10. Професионални неоплазми.
11. Професионални болести на кожата.
12. Професионални болести на анализаторите.
13. Оценка и прогноза на риска от професионално обусловени заболявания, рисков профил.

ТЕМИ ЗА РЕФЕРАТИ ПО КЛИНИЧНА ТОКСИКОЛОГИЯ

1. Епидемиология на отравянията.
2. Място на антидотната дезинтоксикация в лечението на отравянията.
3. Особености на интоксикациите с наркотици в наши дни – „дизайнерска дрога”, амфетамини, метамфетамин.
4. Особености и характеристика на различните типове зависимости – алкохолна, хероинова, медикаментозна и др.
5. Токсичен потенциал и риск за живота при острите алкохолни интоксикации
6. Особености на интоксикациите с отровни растения и животни
7. Най-отровните животни и растения по- света.
8. Кое превръща гъбите в рисков фактор за живота на хората?

КОНСПЕКТ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ И ТОКСИКОЛОГИЯ

ЗА СТУДЕНТИ ПО СПЕЦИАЛНОСТ „МЕДИЦИНА” – 3-ти КУРС

1. Професионални болести – определение, класификация, списък на професионалните болести. Основни принципи на диагностиката, лечението, експертизата и медицинската профилактика.
2. Професионална болест и трудова злополука. Експертиза на професионалните болести – принципи, процедура за регистриране, правни последици.
3. Пневмокониози – класификация, етиология, патогенеза. Силикоза – клиника, диагностика, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
4. Силикатози: азбестоза, талкоза, каолиноза - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
5. Въглищна пневмокониоза - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
6. Професионални бронхити – класификация, етиология, патогенеза, клиника, диагностика, критерии за професионална диагноза, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
7. Професионални белодробни алергични заболявания. Професионална бронхиална астма. Бисиноза. Етиология, патогенеза, клиника, диагностика, критерии за професионална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
8. Хиперсензитивен пневмонит - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
9. Професионални отравяния с дразнещи газове (флуороводород, амоняк, хлор, сероводород, серен диоксид). Етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
10. Професионални отравяния с азотни оксиди - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
11. Професионални отравяния с въглероден оксид - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
12. Професионални отравяния с неорганични съединения на оловото (хроничен сатурнизъм) - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
13. Професионални отравяния с органични съединения на оловото (тетраетилолово) - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
14. Професионални отравяния с неорганични съединения на живака (меркуриализъм) - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.

15. Професионални отравяния с неорганични съединения на мангана - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
16. Професионални отравяния със съединения на кадмия - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
17. Професионални отравяния със съединения на арсена - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
18. Професионални отравяния със съединения на хрома и никела - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
19. Професионални отравяния с органични разтворители: бензин - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
20. Професионални отравяния с бензен и производните му (ксилен, стирен, толуен) - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
21. Професионални отравяния с нитро- и аминопроизводни на бензена - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
22. Професионални отравяния със серовъглерод - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
23. Професионални отравяния с мономери на синтетични смоли и пластмаси - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
24. Остри и хронични отравяния с пестициди – класификации, патогенеза, специфична токсичност, клинична картина на най – често срещаните в практиката отравяния / с фосфорорганични, хлорорганични пестициди, карбамати, дитиокарбамати/, професионален риск, диагностично – терапевтичен алгоритъм.
25. Радиален епикондилит - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
26. Тендомиоза на предмишниците - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
27. Болест на de Quervain - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
28. Стенозиращ тендовагинит на пръстите - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
29. Хумеро-скапуларен периартрит - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
30. Професионални костно-ставни болести - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, медицинска експертиза.
31. Професионални радикулопатии - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, лечение, диференциална диагноза, медицинска експертиза.

32. Професионална дистална автономна невропатия на горните крайници - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
33. Мононевропатии при компресионни синдроми на карпалния, кубиталния и улнарния канал - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
34. Вибрационна болест от локално вибровъздействие - патогенеза, клиника, диагностика, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
35. Вибрационна болест от общо вибровъздействие - патогенеза, клиника, диагностика, диференциална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
36. Професионални увреждания на слуха - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, критерии за професионална диагноза, лечение, медицинска експертиза и профилактика. Увреждания от инфразвук и ултразвук.
37. Професионални кожни болести - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, критерии за професионална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
38. Професионални неоплазми - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, критерии за професионална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
39. Професионални болести от биологични фактори - етиология, патогенеза, клиника, диагностика, критерии за професионална диагноза, лечение, медицинска експертиза.
40. Патогенеза на отравянията – токсикокинетични механизми.
41. Методи на лечение на острите отравяния – единна терапевтична схема, принципи, средства и методи за очистване на входната врата от отровата, методи за хемодепурация.
42. Антидотна дезинтоксикация.
43. Остри токсични поражения на белодробния апарат.
44. Остри отравяния с барбитурати.
45. Остри отравяния с бензодиазепини.
46. Остри отравяния с антидепресанти.
47. Остри отравяния с наркотични средства.
48. Остри отравяния с атропин.
49. Остри отравяния с алкохоли – етилов, метилов.
50. Остри отравяния с етиленгликол.
51. Остри отравяния с тетрачлорметан.

52. Остри отравяния с хинин.
53. Остри отравяния с антипиретици – аспирин, парацетамол.
54. Остри отравяния с цианови съединения.
55. Остри отравяния с дигиталисови препарати.
56. Отравяния от отровни змии.
57. Фалокдно гъбно отравяне.
58. Мускариново и микоатропиново гъбно отравяне.
59. Остри отравяния с основи и киселини.
60. Анафилактичен шок – определение, етиология, патогенеза, форми, клинична картина, диагностично-терапевтичен алгоритъм.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ

Тема № 1

ВЪВЕДЕНИЕ В ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПАТОЛОГИЯ

1. Какво е определението на професионална болест съгласно Наредбата за реда за съобщаване, регистриране, потвърждаване, обжалване и отчитане на професионалните болести (ПМС № 168 от 11.07.2008 г., обн. ДВ. бр. 65 от 22.07.2008 г.)?
2. Кое налага съществуването на специална правна уредба по професионални болести?
3. На какъв принцип е изграден Списъкът на професионалните болести (приложение към член единствен на ПМС № 175 от 16.07.2008 г., обн. ДВ, бр. 66 от 25.07.2008 г.) и какво съдържа?
4. Какви видове заболявания има според класификацията на професионалните болести?
5. Какво означава специфично професионално заболяване?
6. Какво означава условно професионално заболяване?
7. Какво означава парaproфесионална болест или болест, свързана с труда?
8. Какви са основните принципи за диагностика, лечение, експертиза на професионалните болести?
9. Какви са основните принципи в профилактиката на професионалните болести и денталните увреждания.

10. Какви са основните профилактични мерки при професионалните болести?

Тема № 2

ВИБРАЦИОННА БОЛЕСТ

1. Какво е определението на вибрационна болест?
2. Кои са рисковите професии с експозиция на локално вибрационно въздействие?
3. Кои са основните патогенетични механизми на увреждане от локални вибрации?
4. Какви са клиничните прояви при вибрационна болест, обусловена от локални вибрации?
5. Кои са основните методи за диагностика на вибрационна болест от локално вибровъздействие?
6. Кои са основните професии, експонирани на общи вибрации в условията на труда?
7. Какви са основните синдроми, които изграждат клиничната картина на вибрационната болест от общи вибрации?
8. Какви диагностични методи допринасят за доказване на вибрационна болест от общо вибровъздействие?
9. Какви са критериите за диагностика на вибрационна болест от локални и/или от общи вибрации?
10. Какво е лечението на уврежданията от въздействие на вибрации?

Тема № 3

ПНЕВМОКОНИОЗИ

1. Какво е определението за пневмокониоза?
2. Кои са видовете пневмокониози?
3. Каква е етиологията на силикозата?
4. Какви са основните патоморфологични промени, клинични прояви и методи за доказване на силикоза?
5. Какво е определението за силикатоза?
6. Кои са най-често срещаните видове силикатози?
7. Какви са основните диагностични принципи?
8. Какво е характерно за въглищната пневмокониоза?
9. Кои са основните елементи на медицинската експертиза при пневмокониозите?
10. Как се поставя диагноза силикоза, азбестоза?
11. Какви са усложненията при пневмокониозите?
12. Какво е лечението на пневмокониозите?

13. Каква е профилактиката на пневмокониозите?

Тема № 4

ПРОФЕСИОНАЛНИ АЛЕРГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

1. Кои алергични заболявания могат да бъдат професионално обусловени?
2. Кои са основните клинични прояви на бронхиалната астма и какви са критериите за професионална диагноза?
3. Каква е етиологията и клиничната характеристика на бисинозата?
4. Какво заболяване е хиперсензитивният пневмонит – етиология, клинична картина, диагноза, лечение?
5. Кои са основните алергични болести на горните дихателни пътища?
6. Дайте примери за професионални алергични болести на очния анализатор.
7. Кои кожни болести могат да бъдат професионално обусловени?
8. Какви са критериите за оценка на професионалната обусловеност на професионалните алергични болести?
9. Какво е лечението на професионалните алергични болести?
10. Какви са мерките за профилактика на професионалните алергични заболявания?

Тема № 5

ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА НЕРВНАТА И МУСКУЛНО - СКЕЛЕТНАТА СИСТЕМА

1. Кои са основните професионални болести на периферната нервна система?
2. Какви рискови фактори на работната среда предизвикват професионални болести на периферната нервна система?
3. Какви са основните принципи за професионална диагностика на болестите от пренапрежение и микротравматизация на мускулно-скелетната и периферната нервна система?
4. Какви са основните етиологични фактори в работната среда, които предизвикват професионални увреждания на централната нервна система?
5. Кои са най-често срещаните болести на мускулно-скелетната система с професионален характер?
6. Кои са основните професионални рискови фактори, които предизвикват увреждания на мускулно-скелетната система?

7. Какви методи се използват за диагностика на професионалните нервни и мускуло-скелетни болести?
8. Кои са основните принципи за професионална диагноза на болестите на мускулно-скелетната система?
9. Какво е лечението на професионалните увреждания на нервната и мускуло-скелетната система?
10. Кои са основните профилактични мероприятия за предотвратяване проявяването на болести на нервната и мускулно-скелетната система с професионален характер?
11. Каква е вторичната и третичната профилактика при тази патология?

Тема № 6

ПРОФЕСИОНАЛНИ УВРЕЖДЕНИЯ ОТ ТЕЖКИ МЕТАЛИ, ОРГАНИЧНИ РАЗТВОРИТЕЛИ, КИСЕЛИНИ, ОСНОВИ, ПЛАСТМАСИ, ДРАЗНЕЩИ ГАЗОВЕ

1. Кои са основните синдроми при професионална интоксикация с олово?
2. Какво означава биомаркер на експозиция?
3. Какво означава биомаркер на ефект?
4. Кои са лабораторните изследвания, които допринасят за диагностициране на оловна интоксикация?
5. Какви са основните клинични синдроми при професионална интоксикация с живак?
6. Как се диагностицира живачна интоксикация?
7. Какви са основните клинични прояви при отравяне с манган и кадмий?
8. С какво се характеризират професионалните отравяния с органични разтворители – бензин, бензен, amino- и нитропроизводни на бензена?
9. Какви са професионалните увреждания от киселини и основи?
10. Какво предизвикват професионалните отравяния с мономери на синтетични смоли и пластмаси?
11. Какви са основните принципи за диагностика на професионалните интоксикации?
12. Какви са професионалните увреждания от дразнещи пари и газове?
13. Какви са характерните клинични прояви на отравянето с въглероден оксид?

Тема № 7

ПРОФЕСИОНАЛНИ НЕОПЛАЗМИ

1. Кои са основните професионални рискови фактори, които са с доказан канцерогенен ефект?

2. Какво предизвикват професионалните канцерогени?
3. Как се доказва професионален характер на неопластичните заболявания?
4. Каква е профилактиката на професионалните неоплазми?
5. Какво е характерно за експертизата на професионалните неоплазми?

Тема № 8

ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ ОТ БИОЛОГИЧНИ ФАКТОРИ

1. Кои са болестите от биологични рискови фактори на работната среда?
2. Какви са рисковите професии, при които могат да се наблюдават тези заболявания?
3. Какви са основните критерии за оценка на професионалния характер на инфекциозно или паразитно заболяване?
4. Какво е лечението на професионалните болести от биологични фактори?

Тема № 9

ПРОФЕСИОНАЛНИ КОЖНИ БОЛЕСТИ

1. Кои са най-често срещаните професионални кожни болести?
2. Какви се критериите за оценка на професионалната генеза на кожните болести?
3. Какво е лечението и профилактиката на професионалните кожни болести?

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА ПО КЛИНИЧНА ТОКСИКОЛОГИЯ

1. Особености на коматозния синдром при интоксикации с различни отрови
2. Антидотна дезинтоксикация – определение за антидот, класификация според механизма на действие, често използвани в практиката антидоти, индикации, дози, начин на приложение
3. Фосфороорганичните съединения като нокси с висок потенциал за биотероризъм
4. Особености на интоксикациите с цианови съединения
5. Остри интоксикации с тетрахлорметан
6. Остри отравяния с хинин
7. Отдалечени токсични ефекти на пестицидите, мутагенно, тератогенно и ембриотоксично действие, сенсibiliзиращ и канцерогенен ефект
8. Основни клинични синдроми в токсикологията

ЛИТЕРАТУРНИ ИЗТОЧНИЦИ ЗА ПОДГОТОВКА НА СТУДЕНТИТЕ

1. Диагностично - терапевтични алгоритми при остри отравяния и токсикалогични реакции, под редакцията на Св. Дерменджиев, изд. Медицински университет-Пловдив, 2018г.
2. Професионални нервни и алергични болести, Златка Стойнева, Светлана Дерменджиев, изд. къща „Елестра”, София, 2015
3. Професионални болести, П/р В. Костова и В. Петкова, С., „Рал и Колобър“, 2007
4. Професионални болести, П/р А. Савов, С., „Рал и Колобър“, 2003 г.
5. Хигиена, хранене и професионални болести. П/р Б. Попов, С., 2009 г.
6. Textbook on occupational diseases. Sofia, Ralkolober, 2010.
7. Hunter's Diseases of Occupations, Tenth Edition Editor (s): Peter J Baxter, Tar-Ching Aw, Anne Cockcroft, Paul Durrington, J Malcolm Harrington. October 29, 2010 by CRC Press
8. Остри отравяния”. П/р на Ст. Андонова, II-ро преработено и допълнено изд. “Райков”, Пловдив, 2002
9. Монов Ал., Клинична токсикология в 2 т. София, Венел ООД, Т.1 1995, Т.2 1997
10. Александров Н., Практическа спешна токсикология. “Знание” ЕООД, 2000
11. Спешна помощ при остри отравяния, Никола Александров, Милан Миланов, Университетско издателство „Св.Климент Охридски”, София, 1997
12. Ellenhorn, Matthews J. et al., „Ellenhorn, s medical toxicology”, 1997
13. Yanko Iliev. “Clinical toxicology: lectures for medical students”. ИК-ВАП, Пловдив 2012

Допълнителни източници – рецензирани ръководства и монографии на английски, френски, немски и руски език след предварително одобрение от хабилитираното лице

Публикации, учебници и учебни помагала на преподавателите от Секция по професионални заболявания и токсикология

1. Stoyneva Z.B., S.M. Dermendjiev, D.G. Medjidieva, V.E. Vodenicharov. Microvascular reactivity during sympathetic stimulations in Raynaud's phenomenon. International Angiology, 2016 Dec;35(6):593-598. (IF 0, 899)
2. Iskrov G., Dermendzhiev S., Miteva T., Stefanov R. Health economic data in reimbursement of new medical technologies : importance of the socio-economic burden as a decision-making criterion. Frontiers in Pharmacology. 2016 Aug (7) : 1-5 (IF 4,418)

3.Raditsa Sokolova,Svetlan Dermendzhiev,Rumyana Yankova Angioedema associated with Helicobacter pylori and type 2 diabetes Our Dermatology Online Suppl.1.2016 (12 August 2016) : 369-371 (IF 0,7319)

4.Stoyneva Z. Postocclusive reactive hyperemia in hand-arm vibration syndrome. Int J Occup Med Environ Health. 2016;29(4):659-66. doi:10.13075/ijomeh.1896.00765. (IF 1.365)

5.Stoyneva Z., E. Tityanova. Laser doppler evaluation of autonomic dysfunction in hand-arm vibration syndrome using local thermal provocation. Comptes rendus de l'Académie bulgare des sciences: sciences mathématiques et naturelles 69(2):217-224. (IF 0. 284)

6.Stoyneva Z., Velcheva I., Antonova N., Titianova E., Koleva I. Venoarteriolar reflex responses in diabetic patients. Clin Hemorheol Microcirc. 2016 Oct 3. DOI: 10.3233/CH-15106 (IF 1.815)

7.Stoyneva Z., Velcheva I., Antonova N., Titianova E. Microvascular reactivity to thermal stimulation in patients with diabetes mellitus and polyneuropathy. Clin Hemorheol Microcirc. 2016 Oct 3. DOI: 10.3233/CH-15107 (IF 1.815)

8.Стойнева, Зл., Т. Кунева, Е. Петрова, Г. Пракова, Д. Меджидиева, Св. Дерменджиев, М. Стойновска, В. Нестерова, Д. Апостолова, Ш. Кузмов, Р. Тончева, Г. Ончева. Актуални проблеми на профпатологията и трудовата медицина. *Трудова медицина и работоспособност*, 2, 2018, 31, 50-58.

9. Stoyneva Z., S. Dermendjiev. Post-occlusive Reactive Hyperemia in Diabetic Polyneuropathy. 4th Congress of the European Academy of Neurology, Lisbon, Portugal 16-19 June 2018, EPR3162. *European Journal of Neurology*, 25, June 2018, Suppl.2, 468. . (Impact factor: 4.621 за 2017)

10. Svetlan Dermendzhiev, Atanaska Petrova, Tihomir Dermendzhiev. Age Characteristics and Concomitant Diseases in Patients with Angioedema. *Open Accses Macedonian Journal of Medical Sciences*, February 13, 2019

11. Хигиена, хранене и професионални болести. П/р Б. Попов, С., 2018, Трето преработено и допълнено издание, 700, 614. ISBN 9789549977622

- Стойнева Зл. Хумеро-скапуларен периартрит, 569-571.
- Стойнева Зл. Професионални костно-ставни болести, 571-573.
- Стойнева Зл. Професионална остеопороза и остеонекроза, 573-574.
- Стойнева Зл. Професионални остеохондропатии, 574.
- Стойнева Зл. Комплексен регионален болков синдром, 575-576.
- Стойнева Зл. Професионална остеоартроза, 576-577.
- Стойнева Зл. Професионални дорзопатии, 577.

- Стойнева Зл. Дистална автономна невропатия на горните крайници с професионална генеза, 580-583.

- Стойнева Зл. Професионални тунелни мононевропатии, 583-584.
- Стойнева Зл. Синдром на карпалния канал, 584-585.
- Стойнева Зл. Синдром на кубиталния канал, 585-586.
- Стойнева Зл. Синдром на Guyon, 586.
- Стойнева Зл. Вибрационна болест от локално вибровъздействие, 586-590.
- Стойнева Зл. Професионални фокални дистонии, 593-594.

12. Диагностично-терапевтични алгоритми при бронхиална астма. Светлан Дерменджиев. Изд. Елестра ЕООД, София, 2017

13. Диагностично-терапевтични алгоритми при остри отравяния и токсикалогични реакции. Под редакцията на Св. Дерменджиев. Изд. Медицински университет-Пловдив. ISBN 978-619-237-021-3. Пловдив, 2018

14. Кожно-лигавични имуноалергични състояния в професионалните болести, клиничната алергология и токсикология. Светлан Дерменджиев. Изд. Елестра. ISBN : 978-619-7292-10-7. София, 2019

Автори на програмата :

Доц. д-р Светлан Дерменджиев, д.м.

Доц. д-р Златка Паскалева, д.м.

Доц. д-р Владимир Андонов, д.м. :

Ръководител Втора катедра по Вътрешни болести